

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мухіна Г. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології, соціології та педагогіки
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0001-8866-794X

Сучасні трансформаційні процеси в Україні, зокрема у сфері безпеки та оборони, висувають нові вимоги до підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах невизначеності, високої відповідальності та інтенсивної командної взаємодії. Професійна діяльність майбутніх офіцерів і правоохоронців потребує не лише високого рівня фахової підготовки, а й сформованої лідерської компетентності як інтегративної особистісно-професійної характеристики. У статті теоретично обґрунтовано соціально-психологічні та педагогічні підходи до формування лідерських компетентностей у здобувачів вищої освіти.

Дослідження базується на аналізі та синтезі наукових джерел, порівняльному аналізі, узагальненні теоретичних положень, структурно-функціональному аналізі та теоретичному моделюванні. Установлено, що лідерська компетентність інтегрує діяльнісний, мотиваційний, оцінний та особистісний компоненти, формуючись під впливом індивідуально-психологічних характеристик, соціально-психологічних механізмів групової динаміки та педагогічного впливу.

Особливу увагу приділено інтеграції соціально-психологічного та педагогічного вимірів формування лідерства: розвиток лідерського потенціалу, комунікативної компетентності, емоційної регуляції та групової ідентичності поєднується з організацією освітнього середовища та застосуванням інтерактивних методів навчання (проектне навчання, ситуаційний аналіз, ігрові та симуляційні технології, дебати, тренінги).

Отже, інтегрований соціально-психологічний та педагогічний підхід забезпечує системне формування лідерської компетентності, сприяє розвитку суб'єктності та командної ефективності майбутніх фахівців сектору безпеки й оборони, що є ключовим чинником їхньої професійної мобільності та успішної адаптації у сучасних умовах.

Ключові слова: лідерська компетентність, соціально-психологічний підхід, педагогічний підхід, інтерактивні методи навчання, командна взаємодія.

Mukhina H. V. Socio-psychological and pedagogical approaches to the formation of leadership competence in higher education students

Contemporary transformational processes in Ukraine, particularly in the security and defense sector, create new demands for the training of specialists capable of acting effectively under uncertainty, high responsibility, and intensive team interaction. The professional activity of future officers and law enforcement personnel requires not only advanced professional training but also developed leadership competence as an integrative personal-professional characteristic. This article theoretically substantiates socio-psychological and pedagogical approaches to developing leadership competence in higher education students.

The study employs analysis and synthesis of scientific sources, comparative analysis, generalization of theoretical principles, structural-functional analysis, and theoretical modeling. It is established that leadership competence integrates activity, motivational, evaluative, and personal components, forming under the influence of individual psychological traits, socio-psychological group dynamics, and pedagogical interventions.

Particular attention is given to integrating socio-psychological and pedagogical dimensions of leadership development: enhancing leadership potential, communicative competence, emotional regulation, and group identity is combined with the organization of educational environments and the use of interactive learning methods (project-based learning, case study, gaming and simulation technologies, debates, and training sessions).

Thus, an integrated socio-psychological and pedagogical approach ensures systematic leadership competence development, promotes students' agency, and enhances team effectiveness among future security and defense professionals, serving as a key factor in their professional mobility and successful adaptation in modern conditions.

Keywords: leadership competence, socio-psychological approach, pedagogical approach, interactive learning methods, team interaction.

Вступ. Сучасні трансформаційні процеси в українському суспільстві, зокрема в секторі безпеки й оборони України, актуалізують проблему підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах невизначеності, підвищеної відповідальності та інтенсивної міжособистісної взаємодії. Професійна діяльність майбутніх офіцерів і правоохоронців передбачає не лише високий рівень фахової підготовки, а й сформованість лідерських і командних компетентностей як інтегративних особистісно-професійних характеристик.

У цьому контексті особливої значущості набуває осмислення соціально-психологічних механізмів становлення лідерства, групової згуртованості, командної взаємодії, а також педагогічних підходів до їх цілеспрямованого формування в умовах закладів вищої освіти. Традиційна знаннєво-орієнтована модель навчання не повною мірою забезпечує розвиток таких компетентностей, що зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування комплексного соціально-психологічного та педагогічного підходу до їх формування.

Методи та методики дослідження. Досягнення мети дослідження зумовило застосування комплексу взаємопов'язаних теоретичних методів. Використано аналіз і синтез наукових джерел для систематизації підходів до трактування феномену лідерства, визначення структури та компонентів лідерської компетентності (діяльнісного, мотиваційного, оцінного, особистісного). Порівняльний аналіз дав змогу зіставити психологічні й педагогічні концепції та обґрунтувати необхідність їх інтеграції.

Метод узагальнення забезпечив визначення лідерської компетентності як інтегративної особистісно-професійної характеристики, зумовленої взаємодією індивідуально-психологічних і соціально-психологічних чинників та педагогічного впливу. Структурно-функціональний аналіз і теоретичне моделювання використано для обґрунтування багаторівневої моделі її формування, що поєднує соціально-психологічний і педагогічний виміри.

Метою статті є теоретичне обґрунтування соціально-психологічних та педагогічних підходів до формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти.

Результати. Проблематика формування лідерської компетентності у здобувачів вищої освіти має ґрунтовне теоретичне підґрунтя, сформоване на перетині педагогічної психології, акмеології та теорії управління. Сучасний підхід вимагає синтезу соціально-психологічних чинників та конкретних педагогічних технологій. Психологічний підхід до осмислення феномену лідерства репрезентовано у працях А. Баранової, О. Бондарчук, В. Блохіної, О. Бортникової, Т. Гури, Л. Карамушки, О. Кокуна, С. Максименка, В. Осьодла, О. Пономарьової, О. Романовського, В. Татенка, Т. Фелькель та інших дослідників. У зазначених наукових розвідках акцентовано увагу на актуальності розвитку лідерських якостей, здійснено аналіз особистісних характеристик лідера, окреслено умови та механізми становлення ефективного лідерства, а також обґрунтовано шляхи формування здатності до результативної лідерської діяльності.

Педагогічний напрям дослідження лідерства представлений працями Д. Алфімова, який аналізує специфіку лідерства в освітньому середовищі, а також С. Сисоевої та О. Романовського, котрі розробляють методологічні засади формування лідерських якостей у студентської молоді.

Методичні засади розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти розробляються у працях Л. Кайдалової, А. Книша, А. Куриці, де запропоновано практичні інструменти й технології формування лідерських компетентностей в освітньому процесі. Формування організаційно-педагогічних умов розвитку лідерських якостей стало предметом наукових досліджень Л. Локошко, Т. Прохоренко, К. Садохіної, В. Татенка, О. Чорної, В. Ягодникової та ін. [1].

У межах соціально-психологічного та педагогічного підходів лідерська компетентність трактується як: складний соціально-психологічний феномен, детермінований сукупністю індивідуально-психологічних та організаційних чинників; результат цілеспрямованого педагогічного впливу, що базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії; необхідний складник професійної мобільності випускника в умовах сучасного ринку праці тощо.

Отже, проблема формування лідерської компетентності є предметом міждисциплі-

нарних досліджень. У соціальній психології лідерство розглядається як феномен міжособистісного впливу, що реалізується в системі групової динаміки, рольових очікувань і статусних позицій.

Педагогічні дослідження акцентують увагу на створенні освітнього середовища, яке сприяє розвитку суб'єктності здобувачів освіти, їхньої відповідальності, ініціативності та здатності до співпраці. Водночас потребує систематизації питання інтеграції соціально-психологічних закономірностей розвитку групи з педагогічними умовами формування лідерської компетентності у процесі професійної підготовки.

У межах психологічної науки лідерство переважно розглядається крізь призму особистісних характеристик суб'єкта лідерської взаємодії, який постає значущим елементом системи міжособистісних відносин у групі та виразником відносин домінування і підпорядкування. В українському науковому дискурсі проблематика лідерства як особистісно-психологічного феномену ґрунтовно представлена у працях Л. Карамушки, Т. Фелькель, С. Максименка та інших дослідників. Зокрема, Л. Карамушка і Т. Фелькель здійснили аналіз специфіки лідерства в організаційному середовищі, окреслили основні теоретико-методологічні підходи до його вивчення та обґрунтували доцільність їх застосування в організаціях системи вищої освіти [2].

С. Максименко інтерпретує лідерство як функцію професійної психологічної компетентності особистості. Учений визначає лідерство як процес організації та управління малою соціальною групою, спрямований на досягнення спільної мети в оптимальні терміни з максимальним результатом, що зумовлюється домінуючими в суспільстві соціальними відносинами [3, с. 8].

У межах аналізу означеної проблематики Т. Саврасова-В'юн, В. Руденко, Т. Поліщук обґрунтовують положення про те, що реалізація феномену лідерства є можливою лише за наявності сформованої лідерської компетентності як інтегративної характеристики особистості. Зазначена компетентність виявляється у спроможності ефективно здійснювати

лідерські функції у різноманітних професійних контекстах, поєднуючи ґрунтовні знання про природу та механізми лідерства з умінням адекватно реагувати на динамічні зміни, координувати колективну діяльність і вибудовувати партнерську взаємодію задля досягнення спільно визначених цілей.

Ґрунтовний аналіз корпусу дослідницького матеріалу підтвердив тезу про те, що до структури лідерської компетентності майбутніх фахівців відносимо такі компоненти: діяльнісний (показник – здатність до лідерства); оцінний (показник – толерантне ставлення до інших); мотиваційний (показник – усвідомлення значущості самоактуалізації); особистісний (показник – асертивність) [4, с. 2787].

У наукових працях М. Макгрегор лідерські компетенції інтерпретуються як сукупність універсальних особистісних характеристик, притаманних лідерам, і таких, що зумовлюють досягнення високих результатів діяльності. До переліку зазначених характеристик дослідниця відносить усвідомлення лідером власної ролі, опанування інструментів впливу та влади, готовність брати на себе відповідальність і ухвалювати рішення, а також здатність виступати взірцем для наслідування тощо [5].

В. Тюріна, аналізуючи основні аспекти лідерської компетентності, висновковує, що формування лідерської компетентності передбачає цілеспрямований розвиток набутих і вдосконалення природно зумовлених якостей особистості, які забезпечують її провідну позицію у груповій взаємодії. Дослідниця акцентує увагу на тому, що поняття «лідерська компетенція» можна розглядати крізь призму поєднання індивідуально-особистісних характеристик і сформованих умінь. На думку науковиці, зміст лідерської компетентності охоплює інтегративну сукупність особистісних якостей та набутих навичок, пов'язаних із процесами цілепокладання, управління, здійснення переконувального впливу та врегулювання конфліктів. У цьому контексті доцільно акцентувати увагу на необхідності активної участі лідера в групових процесах і забезпеченні їх ефективного регулювання [6].

За твердженням Ю. Деркач, до найбільш репрезентативних ознак і характеристик

лідера належать комплексні психологічні параметри особистості, що охоплюють інтелектуальні здібності (високий рівень освіченості, оригінальність мислення, поміркованість, сформований світогляд, комунікабельність, пізнавальну активність тощо); усталені риси характеру (ініціативність, креативність, емоційну врівноваженість, енергійність, наполегливість, принциповість, доброзичливість, працелюбність, відповідальність, привітність); сформовані вміння, що становлять підґрунтя розвитку особистісних і професійних компетентностей.

Логічним продовженням окресленої позиції є конкретизація змісту таких умінь. До них віднесено здатність брати на себе ризик і відповідальність, оперативно ухвалювати рішення та забезпечувати їх результативну реалізацію, адекватно орієнтуватися в міжособистісних взаєминах, використовувати почуття гумору як ресурс комунікативного впливу, організовувати спільну діяльність, демонструвати поведінкову гнучкість у змінних умовах та виявляти рішучість у розв'язанні суперечливих питань [7].

З огляду на наведені характеристики, доцільно перейти до осмислення процесу формування лідерської компетентності. На нашу думку, його слід розглядати як багаторівневий і системний процес, що інтегрує щонайменше два взаємопов'язані виміри: соціально-психологічний та педагогічний. Перший передбачає розвиток лідерського потенціалу, комунікативної компетентності, емоційної регуляції, групової ідентичності та відповідальності за спільний результат; другий пов'язаний з організацією освітнього середовища, добром адекватних методів і форм навчання, створенням умов для активної взаємодії та рефлексії.

У межах соціально-психологічного підходу лідерська компетентність трактується як результат взаємодії особистісних характеристик (ініціативність, впевненість, відповідальність), соціально-психологічних механізмів (соціальний вплив, ідентифікація, фасилітація) та закономірностей групової динаміки. Отже, освітній процес має урахувати стадії розвитку малої групи, специфіку міжособистісної взаємодії та феномени формального й неформального лідерства.

Відповідно, педагогічний аспект формування лідерської компетентності передбачає створення таких умов, за яких здобувачі вищої освіти виступають активними суб'єктами навчальної діяльності. Особливої значущості набувають методи, що забезпечують включення здобувачів вищої освіти у спільну діяльність, моделювання професійних ситуацій, організацію дискусій та проектної роботи. Саме такі форми взаємодії створюють можливості для актуалізації лідерського потенціалу, розвитку навичок координації групи, прийняття управлінських рішень і відповідальності за їхні наслідки.

З огляду на це, педагогічні підходи мають бути спрямовані не лише на формування окремих умінь, а й на розвиток цілісної системи компетентностей, що інтегрує когнітивний, емоційно-вольовий і поведінковий компоненти. Реалізація такого завдання можлива за умов системного використання інтерактивних методів навчання, зокрема проектного методу, методу ситуаційного аналізу (Case Study), ігрових та симуляційних технологій, дебатів, командних дискусій і тренінгових форм роботи.

Проектне навчання (Project-Based Learning) передбачає залучення здобувачів вищої освіти до виконання комплексних практико-орієнтованих завдань, що потребують співпраці, розподілу ролей, стратегічного планування та колективного прийняття рішень. Метод проектів (творчих, інформаційних, дослідницьких, практико-орієнтованих) розглядається як індивідуальна, парна або групова діяльність, спрямована на створення інтелектуального продукту з подальшим його представленням і захистом. У межах навчальної діяльності це може бути розроблення профілактичної програми для певної цільової аудиторії, інформаційної кампанії або алгоритму дій у кризових умовах, що сприяє розвитку ініціативності, відповідальності та навичок командної координації [8].

Метод ситуаційного аналізу (Case Study), своєю чергою, забезпечує моделювання реальних або наближених до професійної практики ситуацій, пов'язаних з організацією просвітницьких заходів чи реагуванням на соціально небезпечні явища. Робота в малих групах, роз-

поділ ролевих позицій та колективне вироблення рішень формують навички командної взаємодії, конструктивного розв'язання конфліктів і стратегічного мислення [9].

Ігрові та симуляційні технології (ділові, рольові ігри) ґрунтуються на імітації професійних ситуацій, у межах яких курсанти виконують визначені ролі та взаємодіють у командному форматі. Моделювання переговорів у кризових умовах, організація інформаційно-просвітницьких заходів або надання психологічної підтримки постраждалим особам сприяють розвитку комунікативної компетентності, емоційної стійкості та здатності координувати групову діяльність [10, с. 9].

Важливим інструментом розвитку лідерських якостей є також дебати як форма організованої інтелектуально-риторичної взаємодії. Публічний обмін аргументами щодо актуальних проблем професійної етики чи взаємодії з громадськістю формує критичне мислення, уміння аргументовано відстоювати позицію, поважати альтернативні погляди та діяти в межах командної стратегії.

Висновки. У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що проблема формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти має міждисциплінарний характер і ґрунтується на інтеграції положень соціальної та педагогічної психології, акмеології, теорії управління й сучасної педагогіки. Лідерська компетентність обґрунтована як інтегративна особистісно-професійна характеристика, що поєднує діяльнісний, мотиваційний, оцінний та особистісний компоненти

і забезпечує ефективну реалізацію лідерських функцій у професійній діяльності майбутніх офіцерів і правоохоронців.

Доведено, що в межах соціально-психологічного підходу лідерство постає феноменом міжособистісного впливу, зумовленим взаємодією індивідуально-психологічних якостей, механізмів групової динаміки та статусно-ролевих позицій. Водночас педагогічний підхід акцентує увагу на необхідності створення освітнього середовища, яке сприяє розвитку суб'єктності, відповідальності, ініціативності та здатності до співпраці.

Установлено, що традиційна знаннево-орієнтована модель навчання не повною мірою відповідає завданням формування лідерської компетентності. Доведено ефективність інтерактивних технологій навчання (проектного методу, методу ситуаційного аналізу, ігрових і симуляційних технологій, дебатів, тренінгових форм роботи) як педагогічного інструментарію розвитку лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти. Їх систематичне застосування забезпечує формування навичок командної взаємодії, прийняття управлінських рішень, відповідальності за результати спільної діяльності, конструктивного розв'язання конфліктів та стратегічного мислення.

Перспектива подальших досліджень убагацьється у розробленні структурно-функціональної моделі формування лідерської компетентності, визначенні критеріїв і показників їх сформованості, а також у вивченні потенціалу цифрових та симуляційних освітніх середовищ у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Брюховецька О. В. Розвиток лідерських якостей майбутніх фахівців у процесі навчання в закладах вищої освіти. URL: <https://ojs.uem.edu.ua/index.php/spnma/article/viewFile/858/1863>. DOI: [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33\(62\)](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33(62))
2. Діденко О., Костюченко О. Лідерська компетентність як предмет наукових досліджень URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2519/1/1.9.pdf>
3. Максименко С. Д. Лідерство як функція професійної психологічної компетентності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 24. С. 7–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2014_24_3
4. Саврасова-В'юн Т. О., Руденко В. С., Поліщук Т. І. Лідерська компетентність як детермінанта конкурентоспроможності майбутніх фахівців *Наукові перспективи*. 2025. № 11(65). С. 2783–2794.
5. MacGregor M. G. *Building Everyday Leadership in All Kids: An Elementary Curriculum to Promote Attitudes and Actions for Respect and Success*. Minneapolis, 2013.
6. Тюріна В. О. Лідерська компетентність і визначення рівня її сформованості у курсантів як майбутніх офіцерів поліції. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/88f6d89c-23cb-4544-b8ea-2f50ba20b1aa/content>. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-3-19>

7. Деркач Ю. Я. Педагогічні умови формування лідерських якостей у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи. Гуманітарний форум. 2024. Т. 2. № 1. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(1\)-2GF](https://doi.org/10.60022/2(1)-2GF)
8. Іжко Є. С. Метод проєктів як один із засобів оптимізації автономного навчання. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2014. № 2(8). URL: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5a19fe8d-8903-41c7-a746-b1e9e7ccc1f/content>
9. Методичні засади проведення та планування навчальних занять у ВВНЗ та ВНП ЗВО з урахуванням досвіду провідних країн світу : практичні рекомендації / за заг. ред. А. М. Шевченка, А. О. Кучерявого. Київ : ВІКНУ, 2023. 40 с.
10. Зима О. В., Ремех Т. О., Скворець В. О., Масютіна М. Е. Путівник судді дебатів : навчально-методичний посібник / за заг. ред. Т. Ремех. Київ : Логос, 2018. 93 с.

References

1. Briukhovetska, O. V. (2025). Rozvytok liderskykh yakosteï maibutnykh fakhivtsiv u protsesi navchannia v zakladakh vyshchoi osvity [Development of Leadership Qualities of Future Specialists in the Process of Studying at Higher Education Institutions]. *Sotsialno-psykholohichni nauky ta menedzhment*, 33(62). [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33\(62\)](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33(62)) [in Ukrainian].
2. Didenko, O., & Kostiuchenko, O. (n.d.). Lidenska kompetentnist yak predmet naukovykh doslidzhen [Leadership Competence as a Subject of Scientific Research]. Retrieved from <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2519/1/1.9.pdf> [in Ukrainian].
3. Maksymenko, S. D. (2014). Liderstvo yak funktsiia profesiinoi psykholohichnoi kompetentnosti osobystosti [Leadership as a Function of Professional Psychological Competence of the Individual]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of Modern Psychology*, 24, 7–16. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2014_24_3 [in Ukrainian].
4. Savrasova-Viun, T. O., Rudenko, V. S., & Polishchuk, T. I. (2025). Lidenska kompetentnist yak determinanta konkurentospromozhnosti maibutnykh fakhivtsiv [Leadership Competence as a Determinant of Future Specialists' Competitiveness]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*, 11(65), 2783–2794. [in Ukrainian].
5. MacGregor, M. G. (2013). Building everyday leadership in all kids: An elementary curriculum to promote attitudes and actions for respect and success. Minneapolis. [in English].
6. Tiurina, V. O. (2020). Lidenska kompetentnist i vyznachennia rivnia yii sformovanosti u kursantiv yak maibutnykh ofitseriv politsii [Leadership Competence and Determining the Level of Its Formation in Cadets as Future Police Officers]. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-3-19> [in Ukrainian].
7. Derkach, Yu. Ya. (2024). Pedahohichni umovy formuvannia liderskykh yakosteï u protsesi pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoï shkoly [Pedagogical Conditions for the Formation of Leadership Qualities in the Process of Training Future Primary School Teachers]. *Humanitarnyi forum – Humanitarian Forum*, 2(1). [https://doi.org/10.60022/2\(1\)-2GF](https://doi.org/10.60022/2(1)-2GF) [in Ukrainian].
8. Izhko, Ye. S. (2014). Metod proektiv yak odyñ iz zasobiv optymizatsii avtonomnoho navchannia [Project Method as One of the Means of Optimizing Autonomous Learning]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia». Pedahohichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and Psychology»*. *Pedagogical Sciences*, 2(8). Retrieved from <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5a19fe8d-8903-41c7-a746-b1e9e7ccc1f/content> [in Ukrainian].
9. Shevchenko, A. M., & Kucheriavyi, A. O. (Eds.). (2023). Metodychni zasady provedennia ta planuvannia navchalnykh zaniat u VVNZ ta VNP ZVO z urakhuvanniam dosvidu providnykh krain svitu: Praktychni rekomendatsii naukovopedahohichnym pratsivnykam VVNZ ta VNP ZVO dlia vykorystannia u vykladatskii diialnosti [Methodological Principles of Conducting and Planning Educational Classes in Higher Military Educational Institutions Considering the Experience of Leading Countries: Practical Recommendations for Academic Staff]. Kyiv: VIKNU. [in Ukrainian].
10. Zyma, O. V., Remekh, T. O., Skvoretz, V. O., & Masiutina, M. E. (2018). Putivnyk suddi debativ: Navchalno-metodychnyi posibnyk [Debate Judge's Guide: Educational and Methodological Manual]. (T. Remekh, Ed.). Kyiv: Lohos. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026